

Lochem, 14 Juli 2023

Kenmerk : 20230004
Betreft : **Advies aan het College over het Beleidskader schulddienstverlening 2023-2026**

Vooraf

De Adviesraad Sociaal Domein geeft hierbij zijn advies over dit beleidskader. Hoewel in het concept sprake was van een gevraagd advies, zien wij dit verzoek uiteindelijk in de definitieve versie niet terug. De raad is van mening dat het in de lijn ligt om zowel te adviseren over het Uitvoeringsplan armoede en schulden als over het Beleidskader schuldhulpverlening. Immers in dit kader wordt het beleid ten aanzien van schulden aangegeven: Een beleid dat de basis zal vormen voor tenminste het schulden-deel van het Uitvoeringsplan armoede en schulden. Bovendien – en dat valt te prijzen – zijn wij, evenals veel andere organisaties, meerdere malen betrokken bij gedachtewisselingen gericht op de totstandkoming van dit kader.

Bij ons commentaar zullen wij de indeling en de volgorde van dit kader volgen.

1.1 Inleiding

- De omslag naar een proactieve, meer mensgerichte, schulddienstverlening wordt toegejuicht. Het zou mooi zijn als schulden minder oplopen door een meer preventieve aanpak, waarvan de vroegsignalering een belangrijk deel uitmaakt.
- Daarbij is een aanpak die zich richt op het voorkomen van schulden een belangrijk nieuw element, dat overigens ook opgenomen is in de Wet gemeenschappelijke schuldhulpverlening (Wgs), die een dergelijke aanpak ook voorschrijft.

1.2 Feiten en cijfers

- Het is verontrustend dat slechts 198 van de ongeveer 650 huishoudens in Lochem in beeld zijn. De mensen die in beeld zijn blijken vrijwel steeds laagopgeleid en laaggeletterd, dan wel zijn getroffen door een zeer ingrijpende gebeurtenis, zoals scheiding, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid. De ASDL pleit wederom voor een versterking van verbindingen tussen de gemeente en haar burgers. Deze cijfers geven duidelijk aan dat de drempels om hulp te zoeken nog steeds heel hoog zijn: het duurt gemiddeld 5 tot 7 jaar, voordat mensen zich melden.
- Naar onze mening heeft de overheid te hoge verwachtingen van de (financiële) zelfredzaamheid van burgers. Voor veel mensen zijn de regels te ingewikkeld en mensen gedragen zich vaak anders dan de overheid denkt. Veel regels zijn gebaseerd op hoe mensen zich zouden moeten gedragen in plaats van hoe mensen zich in werkelijkheid gedragen. Beleid en uitvoering zouden uit moeten gaan van de mentale belastbaarheid van inwoners (draagkracht versus draaglast) en niet te gauw uit te gaan van zelfredzaamheid.
- De Nederlandse Bank publiceerde begin 2023 een staatje, waarin te zien is welke groepen voor een groot deel niet zelfstandig kunnen deelnemen aan het digitale geldverkeer. Zo zijn bijvoorbeeld 55% van de mensen met een licht verstandelijke beperking of blindheid niet in staat (zonder hulp) digitaal aan het geldverkeer deel te nemen. Ook hier weer een drempel.
- De korte opsomming van feiten, ontwikkelingen en een terugblik zet de situatie een goed perspectief.

1.4 Terugblik

- De conclusie dat meer regie nodig is om een integrale schulddienstverlening mogelijk te maken wordt gedeeld. De nieuwe wetgeving (Wet kwaliteit incassodienstverlening) en de wetsvoorstellen Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wnsp) en Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) zullen hierbij, naar verwacht wordt, helpend zijn.
- Wij delen de conclusies dat de basisprincipes preventie en vroegsignalering nog stevig overeind staan en dat meer regie gewenst is.

2. Waar willen we naar toe?

- De ambitie is om het aantal huishoudens met problematische schulden in 2035 gehalveerd te hebben. Hoewel er dan nog een hele helft overblijft, lijkt dit, gezien de complexiteit van veel schulden situaties, een goed doel. Om dat doel op een effectieve manier te halen is een jaarlijkse evaluatie van de stand van zaken heel wenselijk om bij te kunnen sturen.
- De uitgangspunten voor het nieuwe beleid worden gedeeld.

3. Wat gaan we doen?

3.1 We zetten in op preventie, vroegsignalering en nazorg

- Preventie bestaat, zo schrijft u, uit voorlichting, vroegsignalering en nazorg. Beperkt de wetgever zich bij de verplichte vroegsignalering vooralsnog tot de vastelastensignalen, of worden de wettelijke signalen in de toekomst uitgebreid?
- Preventie staat hoog in het vaandel bij de gemeente. Er wordt nog steeds veel geld uitgegeven aan bewindvoering en budgetbeheer. Dit zou dus betekenen dat hiervoor op middellange termijn minder geld wordt uitgegeven. Is er een globale berekening van de meer- en minderkosten ten behoeve van de gemeentelijke schulddienstverlening?
- Een ander item: Hoe wordt de hulpvraag vastgesteld? Want niet iedereen is bij machte zijn eigen hulpvraag goed te formuleren, definiëren en/of vast te stellen. In dit kader is het voornemen om aan te sluiten op de Nederlandse SchuldHulpRoute een wenselijke stap. Deze SchuldHulpRoute is laagdrempelig en anoniem. Voor sommige huishoudens zal deze route nog wel een tussenstap vragen: zij zijn niet of onvoldoende taal- en/of digitaal-vaardig. Kan de afslag naar de digitale vrijwilliger dit in voldoende mate oplossen?
- De lokale dienstverlening via B&L kan wellicht ook in deze route haar zeer te prijzen bemiddeling geven.
- Het is wel van belang om de belastbaarheid en de gevraagde competenties van de vrijwilligers nauwlettend in de gaten te blijven houden.
- Ons advies is om preventie door te trekken naar de jeugd en het onderwijs. Er zijn bijvoorbeeld lesprogramma's ontwikkeld speciaal voor basisscholen en middelbaar onderwijs. Kinderen krijgen een belangrijke plaats in de preventieve aanpak. Zo wordt generatie-overdracht voorkomen.
- Het voornemen tot een gecoördineerde aanpak van armoede en schulden kan zeer helpend zijn. De adviesraad denkt dat het betrekken van relevante partijen, hetgeen Lochem in de voorbereiding van dit beleidskader ook al gedaan heeft, zeker tot een positieve bijdrage kan leiden.
- In deze notitie wordt niet gesproken over mensen met zorg mijdend gedrag. Vooral die groep die zowel de post niet opent als ook vaak de voordeur niet opent. Ook deze groep is gebaat bij ondersteuning op maat. Is er binnen het schuldenaanpak oog voor deze groep? Is er een aanpak voor, zodat ook deze mensen uiteindelijk verleid worden tot hulpverlening met betrekking tot hun schulden?
- Het nazorgtraject staat voor een groot deel nog in de kinderschoenen. Met name dit onderdeel leent zich voor een apart, intensief en periodiek evaluatietraject.

3.2 We verlagen de drempels

- In de drempelverlaging is de nieuwe rol van de Stadsbank belangrijk. Ook hier is zeker in de beginfase een periodieke bespreking van de voortgang tussen 't Baken, B&L en Stadsbank op zijn plaats.
- Het bespreken van bijzondere casuïstiek in multidisciplinaire teams binnen 't Baken wordt toegejuicht.

3.3 We hebben een passend aanbod voor iedereen

- In de laatste alinea van 'versterken integrale aanpak' wordt onder meer gesteld dat de onafhankelijke cliëntondersteuning een vaste plaats moet krijgen. De ASDL heeft in de afgelopen jaren al meerdere malen een lans gebroken voor een versterking van die cliëntondersteuning, zowel in het hele gemeentelijke beleid, als bij 't Baken. Wij zijn dan ook benieuwd naar een concretisering van die plannen en gaan hierover graag met u in overleg.
- In de volgende paragraaf, 'Huishoudens met minderjarige kinderen', wordt een aantal maatregelen genoemd. Wat houdt de volgende zin in: 'Kinderen in gezinnen die door schulddienstverlening een besteedbaar inkomen onder de bijstandsgrens hebben kunnen gebruik maken van minimaregelingen'. Waar wordt aan gedacht? En is er ook aandacht voor de psychosociale bijeffecten van armoede en schulddienstverlening bij kinderen?
- Worden jongeren met (studie)schulden die onvoldoende inkomen overhouden voor hun dagelijks leven ook geholpen?
- In de paragraaf over ondernemers vragen wij speciale aandacht voor ZZP'ers. Onder meer de gevolgen van corona kunnen hun soms toch kwetsbare positie flink aantasten.
- Wordt binnen de communicatie en voorlichting in deze beleidsperiode ook aandacht besteed aan het adviesrecht bij schuldenbewind? En wordt dit in deze periode ook uitgewerkt en geïmplementeerd?

4. Monitoring

- De prestatie-indicatoren die Lochem wil hanteren zijn ambitieus. Alvast een compliment als dit de betrokken medewerkers lukt.
- Er worden 4 evaluatiepunten genoemd. Zou het niet goed zijn om als 5^e punt op te nemen: welke doelgroepen zijn in welke mate bereikt? Welke knelpunten doen zich daarbij voor?

5. Financieel kader

- Dat meer regie nodig is, wordt hier ook via daden duidelijk gemaakt, namelijk door de aanstelling van een regisseur armoede en schulden. Wellicht is het dienstig om bij deze nieuwe functie ook te kijken naar de werkwijze en ervaringen van andere gemeenten.

Tot slot

De ASDL heeft veel waardering voor de inhoud van dit advies en de grote lijnen van de aanpak die hieruit naar voren komt. Het is te zien dat betrokken medewerkers zich grondig in de problematiek en de diverse wetten verdiept hebben.

Te zijner tijd komt de ASDL bij het advies over het Uitvoeringsplan armoede en schulden terug op de totale armoedeproblematiek.

Volgens de landelijke Commissie sociaal minimum, waarin instanties als het Sociaal Cultureel Planbureau en het NIBUD zitting hadden, is het te verwachten dat mensen rond het sociaal minimum in de komende tijd 100 tot 500 euro, afhankelijk van de grootte van hun huishouden, tekort zullen komen. Uw aandacht voor armoede en schulden zal helaas nog lange tijd noodzakelijk blijven.

Met vriendelijke groeten,

Nicoline Swen

Voorzitter